

AKTYWNA
GMINA
PODKARPACIA

Krzysztof Kaszuba

Rektor Wyższej Szkoły Zarządzania w Rzeszowie

Region rozwoju i dysproporcji

To już trzecia edycja rankingu „Aktywna Gmina Podkarpacia”, przygotowanego przez Wyższą Szkołę Zarządzania w Rzeszowie we współpracy z Gazetą Codzienną Nowiny. Celem tej inicjatywy jest promowanie oraz poszukiwanie najciekawszych pomysłów, rozwiązań oraz przykładów wzmacniających potencjał gospodarczy i społeczny podkarpackich gmin.

Metodologia

Kryterium decydującym o miejscu w rankingu głównym „Złota Setka Gmin Podkarpackich” była zagregowana kategoria aktywności gospodarczej, na którą składają się ważne dla rozwoju gospodarczego czynniki. Podstawowym źródłem danych była analiza 159 sprawozdań finansowych gmin za rok 2009 w zakresie dochodów, wydatków, przychodów oraz rozchodów, a także informacje udostępnione przez Urząd Statystyczny w Rzeszowie. Sprawozdania te wykorzystano do wyboru dziesięciu kryteriów, które stały się podstawą do ustalenia pozycji gminy w danej kategorii. Punktowaliśmy kolejno, przyznając za 1 miejsce 1 punkt, za ostatnie miejsce 159 punktów, następujące kategorie w przeliczeniu na 1 mieszkańca: **dochody ogółem, dochody własne, wydatki ogółem, wydatki inwestycyjne**. Kolejnymi kategoriami oceny były: **udział dochodów własnych w dochodach ogółem, udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem oraz udział wydatków inwestycyjnych w dochodach ogółem**. Ostatnie trzy kategorie wykorzystane w rankingu to dane pokazujące przedsiębiorczość mieszkańców gmin: **udział liczby pracujących w ogólnej liczbie mieszkańców, udział liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w ogólnej liczbie mieszkańców oraz liczba podmiotów gospodarczych przypadających na 1 mieszkańca**. Jak łatwo wyliczyć teoretyczny zwycięzca we wszystkich kategoriach mógł uzyskać łączną ilość 10 punktów. Ostatnia gmina na liście we wszystkich kategoriach mogła „zdobyć” 1590 punktów.

Liderzy

Zwycięzcą rankingu za rok 2009 została gmina wiejska Jasło, która uzyskała 85 punktów wyprzedzając Cisnę (96 punktów) i Solinę (133 punkty). Kolejne trzy pozycje zajęły Krosno, Krasne i Rzeszów. Na 99 pozycji uplasowała się Dukla (909 punktów), a na 100-tnej gmina wiejska Dynów (911 punkty). Końcowe pozycje przypadły gminom wiejskim Niebylec i Przeworsk oraz ostatnie gminie miejskiej Dynów (1503 punkty).

Wśród **16 podkarpackich gmin miejskich** pierwsze trzy miejsca zajęły kolejno **Krosno, Rzeszów i Przemyśl**. Dwa pierwsze miasta utrzymały swoje pozycje, a na podkreślenie zasługuje awans Przemyśla z pozycji ósmej na trzecią i minimalna przegrana z Rzeszowem.

AKTYWNA
GMINA
PODKARPACIA

Wśród **31 gmin miejsko-wiejskich** zwyciężył Głogów Małopolski co jest potwierdzeniem wielu sukcesów tej gminy w rankingach krajowych. Kolejne pozycje zajęły Nisko i Sieniawa. Pierwsze trzy pozycje wśród **112 podkarpackich gmin wiejskich** zajęły **Jasło, Cisna oraz Solina**. Wyniki rankingu wskazują, że podkarpackie rejony biedy znajdują się m.in. w takich gminach jak: Hyżne, Chłopice, Brzyska, Niebylec i Przeworsk.

Dysproporcje

Analiza danych, które były podstawą budowy rankingu, potwierdza duże dysproporcje wśród 159 podkarpackich gmin. Tak np. wartość wydatków inwestycyjnych na 1 mieszkańca, w najlepszych w tej kategorii gminach, wyniosła w gminie Osiek Jasielski 2470 zł, w gminie Baligród 2253 zł, a w gminie Krempna 2180 zł. Najbiedniejsze podkarpackie gminy zainwestowały w 2009 roku odpowiednio; gmina miejska Dynów 94 zł, gminy wiejskie Czermin 39 zł i Tyrawa Wołoska 32 zł. W tej kategorii Rzeszów zajął 36 pozycję z nakładami o wartości 760 zł. Kategorią obrazującą zaangażowanie władz gminy w nowe przedsięwzięcia inwestycyjne jest udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem. W tej kategorii trzy pierwsze pozycje zajęły: Osiek Jasielski (53,12%), Baligród (49,48%) oraz gmina wiejska Jasło (45,64%). Adamówka (3,81%), Czermin (1,63%) oraz Tyrawa Wołoska (0,93%) zamykały listę w roku 2009. Rzeszów w tej kategorii uplasował się na 87 pozycji (18,90%). Z kolei kategoria – udział dochodów własnych w dochodach ogółem - pokazuje realne możliwości rozwojowe poszczególnych gmin, gdyż te właśnie dochody umożliwiają budowę nowych obiektów sportowych, rekreacyjnych, kultury i rozwój przedsięwzięć z nimi związanych. Mieszkańcy Soliny oraz gmin miejskich Mielca i Leżajska, które okazały się najlepsze w tej kategorii, mają prawo oczekiwać od swoich władz ciekawych pomysłów i przedsięwzięć zwiększających atrakcyjność tych miejscowości. Z kolei mieszkańcy gmin Niwiska, Brzyska, Krzeszów, Dzikowiec oraz Kamień, które uzyskały najmniejszy poziom udziału dochodów własnych w dochodach ogółem muszą liczyć na wsparcie z dodatkowych źródeł. Zasadnym wydaje się propozycja by władze nowego sejmiku województwa rozważyły i zrealizowały utworzenie Podkarpackiego Programu Rozwoju, z którego wspierano by przedsięwzięcia zwiększające jakość kapitału społecznego w najsłabszych gminach województwa.

Kreatorzy rozwoju

Po raz drugi przedstawiamy Państwu najaktywniejsze gminy Podkarpacia w pięciu kategoriach specjalnych. Udział w tym dodatkowym rankingu był dobrowolny i wymagał wypełnienia przez gminy ankiety zawierającej, w zależności od kategorii, od pięciu do dziesięciu pytań. 40 gmin nadesłało ponad sto ankiet.

Turystyczną gminą Podkarpacia w roku 2009 została gmina miejska Sanok wyprzedzając, po długich dyskusjach i dylematach członków kapituły, Cisnę. Turystyczna 10-

AKTYWNA
GMINA
PODKARPACIA

Podkarpacie to gminy od lat znane turystom nie tylko z Polski. Rok 2009 był okresem wielu ciekawych przedsięwzięć zwiększających atrakcyjność turystyczną podkarpackich gmin. Cieszą zwłaszcza nowe inwestycje wspierające potencjał turystyczny Podkarpacia. Jeśli jeszcze rządzący Polską zechcą po dwudziestu latach niemocy choć trochę wesprzeć Podkarpacie w budowie trasy ekspresowej oraz szybkiej kolei Rzeszów – Warszawa, umożliwiającej dotarcie ze stolicy do Rzeszowa w dwie i pół godziny, to będzie to prawdziwa szansa na większe dochody z turystyki.

W kategorii **gmina inwestor roku 2009**, kapituła oceniała nie tylko udział nakładów inwestycyjnych w dochodach ogółem ale także strukturę inwestycji z punktu widzenia rodzaju inwestycji oraz rodzaju inwestorów. O zwycięstwo walczyły Medyka, Kolbuszowa, Trzebownisko i Solina. Ostatecznie kapituła większością głosów wskazała na **Kolbuszową**, która obok wielu inwestycji w infrastrukturę drogowo-kanalizacyjną, znaczące środki przeznaczyła na rozwój bazy sportowej. Coraz większe wydatki podkarpackich gmin na obiekty sportowe i kultury są potwierdzeniem, że powoli rośnie bogactwo społeczności lokalnych i jest szansa na wyraźną poprawę jakości kapitału społecznego. Każdy basen czy hala sportowa w gminie to nie tylko zdrowsze społeczeństwo ale także mniej patologii społecznych.

Kategoria **gmina beneficjent środków unijnych** za rok 2009 jest potwierdzeniem aktywności gmin w zakresie pozyskiwania dodatkowych środków na rozwój. W tym roku prawie trzydzieści gmin zdecydowało się zaprezentować swoje sukcesy w zakresie pozyskiwania i wykorzystania środków unijnych. W kwestionariuszu konkursowym znalazły się m.in. także pytania o środki unijne pozyskane przez firmy oraz stowarzyszenia i fundacje działające na terenie gminy. Bo przecież aktywność gminy to także aktywność jej mieszkańców. Zwycięzcami w tej kategorii zostały **gminy Trzebownisko i Tryńcza**. Tradycyjnie już ankiety nie dostarczył jeden z potencjalnych kandydatów do zwycięstwa – miasto Rzeszów.

Największą popularnością, podobnie jak przed rokiem cieszyła się kategoria **gmina kreator kapitału społecznego**. Czterdzieści zgłoszeń w tej kategorii, to potwierdzenie ogromnego potencjału kapitału społecznego Podkarpacia. Kapitału, który jest głównym źródłem sukcesów Podkarpacia i bogactwa jego mieszkańców. Kapituła konkursu w tej właśnie kategorii miała największe problemy z wytypowaniem zwycięzcy, którym ostatecznie została **gmina miejska Jasło** wyprzedzając na finiszu Pysznicę.

Tylko osiem gmin zgłosiło swój udział w kategorii **podkarpacki lider globalizacji**. W tej kategorii pragniemy promować gminy rozwijające kontakty międzynarodowe na poziomie samorządowym, podmiotów gospodarczych oraz organizacji społecznych. Wyróżnienie przyznane **gminie miejskiej Mielec** jest dowodem uznania za wiele bardzo ciekawych przedsięwzięć realizowanych z partnerami zagranicznymi głównie przez przedsiębiorstwa.

AKTYWNA
GMINA
PODKARPACIA

Niewątpliwym symbolem globalizacji po mielecku jest Czarny Jastrząb, który już wkrótce wzniesie się nad Podkarpaciem, a jeśli spełnią się plany to sprzedaż 60 sztuk nowoczesnych śmigłowców do Arabii Saudyjskiej będzie oznaczała nowy etap w rozwoju zasłużonej dla Podkarpacia dawnej WSK PZL Mielec, a dzisiaj zakładu światowego potentata w branży lotniczej koncernu Sikorsky Aircraft.

Ranking „Aktywna Gmina Podkarpacia” za rok 2009 został opracowany przez niżej podpisanego oraz przez wykładowcę WSZ Artura Chmaja i jako autorzy rankingu solidarnie odpowiadamy za jego efekt końcowy. Zwycięzcom serdecznie gratulujemy a wszystkich raz jeszcze zapraszamy do współpracy, przy okazji prezentacji kolejnego rankingu za rok 2010. Szczegółowe dane są dostępne na stronie www.wsz.rzeszow.pl, zakładka dziekan.

Krzysztof Kaszuba, kkasz@mig.org.pl